

MV
Jan 4
IX-5747/a

HUNGARY

EXILE
Refugees

/1200/
/1204/c/

PERSECUTION
Deportation

/2200/
/2201/a/✓

THE STORY OF A 17-YEAR-OLD MINER-APPRENTICE.

SOURCE VIENNA: Confidential source. See story.

DATE OF OBSERVATION: First half of November 1956.

ENGLISH SUMMARY: After the second Soviet attack on Western Hungary in November, source wanted to return to his home in BUDAPEST. On his way he met a group of young lads who asked him: "Do you want freedom?" - "Yes, naturally," he replied. They answered: "Then you have to fight for it." They gave him a gun, showing him how to use it, after which they joined in the fighting.

This brave little group fought for two days and two nights - until their ammunition was exhausted. Then they decided to seize a Soviet ammunition depot. On their way to this depot, source was captured and deported. The train carrying the deportees had to stop somewhere in Eastern Hungary because the railway tracks had been removed. The deportees had to continue on foot and were set free by the local inhabitants, who attacked their guards. Source succeeded in escaping to Austria.

EVALUATION COMMENT: It has been previously reported that the population of Eastern Hungary was trying to hinder deportations to the Soviet Union by damaging railroad installations.

+ + +

Rosszul táplált, sápadt, vézna kis gyermekember álitott be hozzánk a minap. Gyűrött amerikai katona-köpenyében /a Caritástól kapta tegnapelőtt/ láthatólag kényelmetlenül érezte még magát, mozdulatai darabosak voltak, de melegfényű barna szemeiben már a bizakodás és a természetes önbizalom lángja csillogott. Kezében gyűrött kis papírszeletet szorongatva - a SZER BECS-i irodájának címével, amelyet újonnan szerzett barátaitól kapott a városon kívül fekvő menekülttáborban - kérte, hogy

/more/

elmondhassa szabadságharcos élményeit, "hátha használhatna ezzel is a szabadságharc ügyének és a Szabad Európa Rádiójának."

A beszélgetés során kiderült, hogy Laci, a gyermekarcú fiatalmeber, akit legfeljebb 14 évesnek nézne az ember, immár betöltötte tizenhetedik életévét, néhány héttel ezelőtt még az egyik Dunántul-i vājáriskola növendéke volt. A magyar szabadságharc első, győzelmes szakaszában eszébe sem jutott hazamenni, de az újabb szovjet orvtámadás után úgy látta, régi-módi puskájával nem sokat tehet már a szabadságért. Egy ködös hajnalon felkerekedett tehát és nekivágott a BUDAPEST felé vezető utnak. Az első napon csak VESZPRÉM-ig jutott és az éjszakát a vasútállomáson kívül álló üres vonatban töltötte. Másnap is estére hajlott már az idő, amikor végre elérte a fővárost. A Kelenföldi pályaudvar környékén ballagott éppen, amikor egy "magafajta srácokból" álló fegyveres kis csoport feltartóztatta jövevényüket: "Akarod-e te is a szabadságot?" - kérdezték.

"Akarom hát!" - hangzott a határozott válasz.

"Hát ha akarod, akkor harcolj érte!" - mondta a "srácok" vezére és ünnepélyes mozdulattal átnyújtott forrasunknak egy géppisztolyt. Laci egy darabig tanácstalanul nézgette, forgatta a drága fegyvert; röstelte bevallani, hogy nem tudja, hogyan kell vele bánni. "Odahaz," az internátusban csak puskájuk volt. A "srácok" azonban átsegítették Lacit a kezdet nehézségein; szakavatot mozdulatokkal feltárták előtte a géppisztoly kezelésének minden fortélyát. Ettől a pillanattól kezdve Laci két napon át hadakozott az oroszokkal és lőtt, ahogy csak a géppisztoly bírta.

A baj tulajdonképpen csak akkor kezdődött, amikor kifogyott a munició. Ez ellen pedig sürgősen tenni kellett valamit! A PEST-i gyereket kiismerték magukat a környéken és azt is tudták, hogy a közelben valahol egy kisebb szovjet lőszerraktár van még, elhatározták tehát, hogy jobb híjján elfoglalják a lőszerraktárt, amennyibe "hidegre teszik" az őrséget. Pillanatokkal a terv megszületése után már utban is volt a kis csoport, hogy még az éjszaka beállta előtt birtokba vegyék a "rengeteg" lőszert. A sors azonban mást akart...

Amint Laciék egy elhagyott mellékutcában meneteltek, egy utcakereszteződésnél erős szovjet járőrbe ütköztek. Mivel a fiuknak már nem volt elegendő lőszerük ahhoz, hogy utcai harcba bocsátkozzanak, szétszaladtak a szélrőzsa minden irányába. Egyedül Laci nem tudta merre szaladjon és mi tévő legyen, ő tehát a földre engedte üres géppisztolyát és megadta magát.

Az oroszok a közeli szovjet parancsnokságra kísérték Lacit, ahol azonnal vallatni is kezdték. A kérdésre: miért harcolt egyáltalán, Laci azt válaszolta /egészen naivnak tetevén magát/: látta, hogy a többiek is harcoltak, ő is harcolni

akart. Amikor azonban a szovjet parancsnok az ottlévő tolmács útján azt szeretne volna tudni, elégedetlen volt-e maga is az általános helyzettel, Laci kiesett gyermekesen naiv szerepéből és kijelentette, igenis elégedetlen volt. "Adják meg a magyar népnek azt, amit követel: a szabadságot és akkor minden lesz minden!" - mondta. A szovjet parancsnok ezzel mindjárt befejezettnek is tekintette a kihallgatást és egy üres szobába záratta Lacit.

Az események a továbbiakban is gyorsan követték egymást. Lacit még aznap este teherautóba ültették és mintegy félórás gépkocsizás után egy vidéki vasutállomáson vesztegelő szerelvény egyik tehervagonjába zárták. Fél óra sem telt bele, a szerelvény már utba is volt távoli célja felé. Derengeni kezdett éjpe, amikor Laci vonatja hirtelen fékezve megállt a nyílt pályán. Laci orosz kiabálást hallott, egy katona felrántotta a tehervagon ajtaját és ennek egyetlen utasát kifelé tessékelte. A fiatal szabadságharcos csak ekkor látta, hogy a vonat mindössze három teherkocsiból állt és "utasai"-nak száma sem igen haladhatta meg a tizenötöt. A szürkületben is jól látható volt, hogy a pályatest a mozdony előtt meg volt rongálva, a sínek fel voltak szedve.

A géppisztolyos oroszok végülis kiterelték foglyaikat a közeli országútra és ott terelték őket tovább. Már egészen világos volt, amikor a legközelebbi faluba értek és bizony alapos feltűnést keltettek. Az emberek szidták és átkozták az oroszokat, az asszonyok még le is köpködték őket. Pillanatok alatt az utcán termett az egész falu lakóssága, mi láthatólag aggodalmammal töltötte el a hat géppisztolyos orosz. Hamarosan kiderült, hogy aggodalmuk nem volt egészen alaptalan. Amint a foglyok és kísérőik egy munkáscsoporthoz értek, akik az utat javították a falu szélén, a munkások és a falu lakói megrohanták az oroszokat, és megpróbálták kicsavarni kezükből a géppisztolyokat. Laci és ársai ebben a pillanatban futásnak eredtek és igyekeztek egérutat nyerni a zürzavarban, úgy hogy a további fejleményeknek nem lehettek tanúi. Még száz méterre sem lehettek azonban a helyszíntől, vad lövöldözést hallottak a hátuk mögött. Sajnos nem sikerült megtudniuk, az oroszok lőtték-e a tömegre, avagy az oroszokat lőtték agyon a munkások.

Laci később felkapaszkodott egy élelmiszert szállító NYIREGYHÁZA-i teherautóra és a ládák között meghúzódva /a gépkocsivezető tudta nélkül/ feljutott újra BUDAPESTre. Mivel nem érezte magát biztonságban, nekivágott a nyugati határnak és többé-kevésbé veszedelmes kalandok után - szerencsésen átjutott Ausztriába.